

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Ευπραξία (Αίθρα) ΜΑΡΙΑ

Καθηγήτρια Περιβαλλοντικού Δικαίου
Σχολή Χημικών Μηχανικών & Μηχανικών Περιβάλλοντος
Πολυτεχνείου Κρήτης

3η ΔΙΑΛΕΞΗ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ Η΄ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ Ε.Ε.

- Κοινοτικό Δίκαιο ή πλέον Δίκαιο της Ε.Ε. ή Ενωσιακό Δίκαιο είναι τόσο το δίκαιο περί Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και το δίκαιο που παράγει η ΕΕ.
- Πηγές του Ευρωπαϊκού Ενωσιακού Δικαίου ή Δικαίου της ΕΕ είναι :
 - ❖ το πρωτογενές δίκαιο της ΕΕ,
 - ❖ το δευτερογενές ή παράγωγο,
 - ❖ οι διεθνούς δικαίου συμφωνίες της ΕΕ,
 - ❖ οι γενικές αρχές του δικαίου και
 - ❖ οι συμφωνίες μεταξύ των κρατών μελών.

ΟΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

- 1951:** Ιδρύεται η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα από τα έξι ιδρυτικά μέλη της (Βέλγιο, Γαλλία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Δυτική Γερμανία, Κάτω Χώρες)
- 1957:** Η Συνθήκη της Ρώμης θεσπίζει μια ενιαία αγορά
- 1973:** Τα κράτη μέλη της Κοινότητας γίνονται εννέα και αναπτύσσονται οι κοινές πολιτικές της
- 1979:** Οι πρώτες άμεσες εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
- 1981:** Η πρώτη μεσογειακή διεύρυνση
- 1986:** Τρίτη νότια διεύρυνση (Πορτογαλία, Ισπανία)
- 1993:** Ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς
- 1993:** Η Συνθήκη του Μάαστριχτ ιδρύει την Ευρωπαϊκή Ένωση

- **1995:** Η ΕΕ αποκτά 15 μέλη (τέταρτη βόρεια εν μέρει διεύρυνση-Αυστρία, Φιλανδία, Σουηδία)
- **2002:** Τίθενται στην κυκλοφορία τα χαρτονομίσματα και τα κέρματα του ευρώ
- **2004:** Δέκα ακόμα χώρες προσχώρησαν στην Ευρωπαϊκή ανατολική διεύρυνση - μέρος Ι-Τσεχία, Κύπρος, Εσθονία, Ουγγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Πολωνία, Σλοβακία, Σλοβενία)
- **2007:** Πέμπτη ανατολική διεύρυνση (μέρος ΙΙ – Βουλγαρία, Ρουμανία)
- **2013:** Έκτη διεύρυνση (Κροατία)
- **2020:** Brexit

[Πηγή : www.europa.eu]

ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΕΕ

- Το πρωτογενές δίκαιο της ΕΕ αποτελούν οι τρεις ιδρυτικές συνθήκες (ΕΚΑΧ, ΕΚΑΕ και ΕΟΚ) μαζί με τα παραρτήματα, τις προσθήκες και τα πρωτόκολλά τους καθώς και οι μετέπειτα συμπληρώσεις και τροποποιήσεις τους, δηλαδή οι πράξεις δημιουργίας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

➤ **Η χρονολογική σειρά των Ιδρυτικών Συνθηκών έχει ως εξής:**

- ❖ **A. Οι Συνθήκες της Ρώμης (Συνθήκη ΕΚΑΧ-ΕΚΑΕ-ΕΟΚ)**
- ❖ **B. Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη**
- ❖ **Γ. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ**
- ❖ **Δ. Η Συνθήκη του Άμστερνταμ**
- ❖ **Ε. Η Συνθήκη της Νίκαιας**
- ❖ **ΣΤ. Η Συνθήκη της Λισσαβόνας**

❖ Και πιο συγκεκριμένα:

❖ Α. Οι Συνθήκες της Ρώμης

- ❑ α. Συνθήκη ΕΚΑΧ (1951) {Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα}
- ❑ β. Συνθήκη ΕΚΑΕ (1957) {Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας}
- ❑ γ. Συνθήκη ΕΟΚ (1957) {Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα - τέθηκε σε ισχύ το 1958}

ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΕΕ

- ❖ **Β.** Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (ΕΕΠ-1986) -
{τέθηκε σε ισχύ το 1987}
- ❖ **Γ.** Η Συνθήκη του Μάαστριχτ (1992) - {τέθηκε σε
ισχύ το 1993}
- ❖ **Δ.** Η Συνθήκη του Άμστερνταμ (1997) - {τέθηκε σε
ισχύ το 1999}
- ❖ **Ε.** Η Συνθήκη της Νίκαιας (2001) - {τέθηκε σε ισχύ
το 2003}
- ❖ **ΣΤ.** Η Συνθήκη της Λισαβόνας (2007) - {τέθηκε σε
ισχύ το 2009}

Η Συνθήκη της Λισαβόνας

- Υπεγράφη στη Λισαβόνα στις 13 Δεκεμβρίου 2007
- Τέθηκε σε ισχύ την 1^η Δεκεμβρίου 2009
- Ο όρος «Κοινότητα» αντικαθίσταται από τον όρο «Ένωση»
- Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα (ΣυνθΕΚ) μετονομάζεται σε Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

- Οι ιδρυτικές Συνθήκες, έτσι όπως αυτές ισχύουν σήμερα, χαράσσουν τους όρους-πλαίσια της ΕΕ, εντός των οποίων οφείλουν να ενεργούν τα όργανα προς το συμφέρον της ΕΕ.
- Η Ευρωπαϊκή Ένωση απαρτίζεται πλέον από 27 μέλη, μετά και την αποχώρηση της Μεγ. Βρετανίας στις 31-12-2020.

ΠΑΡΑΓΩΓΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΕΕ

- Το σύνολο των κανονιστικών πράξεων που εκδίδεται από τα ενωσιακά όργανα κατά την άσκηση των εξουσιών τους, βάσει των Συνθηκών, ονομάζεται παράγωγο ή δευτερογενές δίκαιο της ΕΕ και αποτελεί τη δεύτερη σημαντική πηγή δικαίου της ΕΕ.
- Στο παράγωγο δίκαιο της ΕΕ εμπίπτουν όχι μόνον δεσμευτικές νομικές πράξεις (Κανονισμοί, Οδηγίες, Αποφάσεις) αλλά και μη δεσμευτικές, soft law διατάξεις (Γνώμες, Συστάσεις, Ψηφίσματα, Βίβλοι) όπως επίσης και άλλες πράξεις (π.χ. Κοινοτικά και πλέον Ενωσιακά Προγράμματα Δράσης).

ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΕΕ

- Μορφές της νομοθεσίας της ΕΕ, που ανήκουν στο παράγωγο δίκαιο και έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα είναι :

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

ΟΔΗΓΙΑ

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΠΑΡΑΓΩΓΟ ΔΙΚΑΙΟ

➤ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

- Κατά το άρθρο 288 ΣΛΕΕ «Ο κανονισμός έχει γενική ισχύ. Είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος».
- Εκδίδεται από το Συμβούλιο μαζί με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (συνήθης νομοθετική διαδικασία) ή από την Επιτροπή (εκτελεστικός κανονισμός ή κατ' εξουσιοδότηση).
- Επιβάλλεται σε όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.).
- Εφαρμόζεται αμέσως και δεν απαιτείται άλλη εσωτερική διαδικασία από το κράτος-μέλος (πχ νόμος ή Υπουργική Απόφαση).
- Δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ

ΠΑΡΑΓΩΓΟ ΔΙΚΑΙΟ

➤ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

- [πχ. Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1119 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Ιουνίου 2021 για τη θέσπιση πλαισίου με στόχο την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας («ευρωπαϊκό νομοθέτημα για το κλίμα»)].

ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΕΕ

➤ Χαρακτηριστικά του Κανονισμού :

- ❖ η γενική του ισχύς (έχει χαρακτήρα γενικό και αφηρημένο)
- ❖ Το ευρύ γεωγραφικό πεδίο (ισχύει σε όλη την επικράτεια της ΕΕ, σε όλα τα κράτη μέλη),
- ❖ η καθολική δεσμευτικότητα (θέτει πλήρη κανόνα δικαίου δηλ. επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, μέσα και μεθόδους επίτευξης καθώς και κυρώσεις, η δε εφαρμογή του είναι υποχρεωτική) και
- ❖ η άμεση ισχύς (ισχύει στα κράτη μέλη και δημιουργεί, γεννά δικαιώματα χωρίς ν' απαιτείται εσωτερική διαδικασία ενσωμάτωσης). Η άμεση ισχύς του Κανονισμού έχει ως αποτέλεσμα ότι οι πολίτες των κρατών μελών μπορούν να τον επικαλούνται ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, τα οποία και υποχρεούνται να τον εφαρμόζουν.
- ❖ Επομένως ο Κανονισμός απευθύνεται σε όλους.

ΠΑΡΑΓΩΓΟ ΔΙΚΑΙΟ

➤ ΟΔΗΓΙΑ

- Κατά το ά. 288 ΣΛΕΕ «η οδηγία δεσμεύει κάθε κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται, όσον αφορά το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, αλλά αφήνει την επιλογή του τύπου και των μέσων στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών».
- Εκδίδεται από το Συμβούλιο μαζί με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή από την Επιτροπή.
- Δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ
- Σκοπός της είναι η εναρμόνιση των νομοθεσιών.
- Καθορίζει τους στόχους της Ε.Ε., πρέπει όμως τα κράτη-μέλη να φροντίσουν για τη μεταφορά της Οδηγίας στην εσωτερική τους έννομη τάξη (πχ. με έκδοση νόμου ή Υ.Α.).

ΠΑΡΑΓΩΓΟ ΔΙΚΑΙΟ

➤ ΟΔΗΓΙΑ

- Έχει γενική ισχύ (οι διατάξεις της είναι γενικές και αφηρημένες, απρόσωπες)
- Έχει ευρύ γεωγραφικό πεδίο (ισχύει σε όλη την επικράτεια της ΕΕ, σε όλα τα κράτη μέλη),
- Η Οδηγία θέτει χρονικά όρια προσαρμογής των κρατών μελών με αυτήν (εναρμόνιση εσωτερικής έννομης τάξης με την Οδηγία).
- [πχ Οδηγία 92/43 για την προστασία των οικοτόπων – Δίκτυο Natura 2000, Οδηγία 2018/2001 για την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ΑΠΕ].
- Επομένως, η Οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη και όχι όπως ο Κανονισμός σε όλους.

ΠΑΡΑΓΩΓΟ ΔΙΚΑΙΟ

➤ ΑΠΟΦΑΣΗ

- Η Απόφαση αφορά συγκεκριμένα θέματα.
- Εκδίδεται από το Συμβούλιο ή από το Συμβούλιο μαζί με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή από την Επιτροπή.
- Μπορεί να απευθύνεται σε έναν ή περισσότερους αποδέκτες (ένα ή περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ, μία ή περισσότερες εταιρείες ή άτομα)
- Είναι υποχρεωτική μόνον για τον αποδέκτη στον οποίο απευθύνεται.
- Διαθέτει όλα τα χαρακτηριστικά του Κανονισμού πλην της γενικής ισχύος εάν απευθύνεται σε συγκεκριμένο αποδέκτη.

ΠΑΡΑΓΩΓΟ ΔΙΚΑΙΟ

- ΑΠΟΦΑΣΗ
- Δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ
- Παραδείγματα Αποφάσεων
- (πχ Απόφαση 994/2012 για τη θέσπιση μηχανισμού ανταλλαγής πληροφοριών όσον αφορά τις διακυβερνητικές συμφωνίες μεταξύ κρατών-μελών και τρίτων χωρών στον τομέα της ενέργειας.
- Απόφαση 2005/370/ΕΚ για σύναψη, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, της σύμβασης για την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη σε θέματα περιβάλλοντος
- Απόφαση 406/2009/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, περί των προσπαθειών των κρατών μελών να μειώσουν τις οικείες εκπομπές αερίων θερμοκηπίου, ώστε να τηρηθούν οι δεσμεύσεις της Κοινότητας για μείωση των εκπομπών αυτών μέχρι το 2020.

ΠΑΡΑΓΩΓΟ ΔΙΚΑΙΟ

➤ ΣΥΣΤΑΣΗ

- Η σύσταση δεν αποτελεί δεσμευτική νομοθετική πράξη. Απλώς γίνεται γνωστοποίηση των απόψεων των οργάνων της ΕΕ, υποδεικνύοντας δράσεις χωρίς να επιβάλλεται νομική υποχρέωση στους αποδέκτες της σύστασης. [πχ. Σύσταση του Συμβουλίου της ΕΕ της 31^{ης} Ιουλίου 2015 σχετικά με την προώθηση της χρήσης και ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών σχετικά με τις διασυνοριακές εικονοτηλεδιασκέψεις στον τομέα της δικαιοσύνης στα κράτη μέλη και σε επίπεδο ΕΕ].

ΠΑΡΑΓΩΓΟ ΔΙΚΑΙΟ

➤ ΓΝΩΜΗ

- Η γνώμη δεν αποτελεί δεσμευτική νομοθετική πράξη. Είναι ένα εργαλείο έκφρασης απόψεων των κύριων θεσμικών οργάνων της ΕΕ (Συμβούλιο, Επιτροπή, Ευρ. Κοινοβούλιο, Επιτροπή Περιφερειών, Ευρ. Οικονομική και Κιινωνική Επιτροπή) χωρίς να επιβάλλεται νομική υποχρέωση στους αποδέκτες της.
- [πχ. Γνωμοδότηση της Επιτροπής Περιφερειών για το Πρόγραμμα «Καθαρός αέρας» για την Ευρώπη, 6-10-2014]

ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΕ

(άρθρο 2 ΣΛΕΕ – κατηγορίες και τομείς αρμοδιοτήτων)

- Η ΕΕ διαθέτει μόνο τις αρμοδιότητες (εξουσίες) που της ανατίθενται με τις συνθήκες **(αρχή της δοτής αρμοδιότητας)**
- Με βάση αυτή την αρχή, η ΕΕ μπορεί να ενεργεί μόνο εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που της ανατίθενται από τα κράτη μέλη της μέσω των Συνθηκών με σκοπό την επίτευξη των στόχων των Συνθηκών.
- Οι αρμοδιότητες που δεν ανατίθενται στην ΕΕ στις συνθήκες ασκούνται από τα κράτη μέλη.

ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΕ (άρθρο 2 ΣΛΕΕ – κατηγορίες και τομείς αρμοδιοτήτων)

- Στη Συνθήκη της Λισαβόνας διευκρινίζεται η κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ της ΕΕ και των κρατών μελών της.
- Οι αρμοδιότητες αυτές χωρίζονται σε **τρεις βασικές κατηγορίες:**
 - αποκλειστικές αρμοδιότητες της ΕΕ
 - συντρέχουσες αρμοδιότητες, και
 - υποστηρικτικές αρμοδιότητες

ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΕ

(άρθρο 2 ΣΛΕΕ – κατηγορίες και τομείς αρμοδιοτήτων)

- Η ΕΕ έχει αποκλειστική αρμοδιότητα στους εξής τομείς στους οποίους μόνο η ΕΕ μπορεί να νομοθετήσει και να εκδώσει δεσμευτικές πράξεις. Αυτό μπορούν να το κάνουν τα κράτη μέλη μόνο εάν εξουσιοδοτηθούν από την ΕΕ να εφαρμόσουν τις συγκεκριμένες πράξεις.
- Τελωνειακή ένωση
- Θέσπιση κανόνων ανταγωνισμού αναγκαίων για τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς
- Νομισματική πολιτική για την Ευροζώνη
- Διατήρηση των βιολογικών πόρων της θάλασσας σύμφωνα με την κοινή αλιευτική πολιτική
- Κοινή εμπορική πολιτική

ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΕ

(άρθρο 2 ΣΛΕΕ – κατηγορίες και τομείς αρμοδιοτήτων)

- Συντρέχουσες αρμοδιότητες (άρθρο 4 ΣΛΕΕ). Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της μπορούν να νομοθετούν και να εκδίδουν νομικά δεσμευτικές πράξεις. Τα κράτη μέλη ασκούν την αρμοδιότητά τους όπου η ΕΕ δεν ασκεί, ή έχει αποφασίσει να μην ασκήσει, την αρμοδιότητά της. Οι συντρέχουσες αρμοδιότητες που μοιράζονται η ΕΕ και τα κράτη μέλη της αφορούν τους εξής τομείς :
- Εσωτερική αγορά
- Κοινωνική πολιτική
- Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή
- Γεωργία και αλιεία (με εξαίρεση τη διατήρηση των βιολογικών πόρων της θάλασσας)
- Περιβάλλον
- Προστασία καταναλωτών
- Μεταφορές
- Ενέργεια
- Διευρωπαϊκά δίκτυα
- Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης
- Κοινές προκλήσεις για την ασφάλεια στον τομέα της δημόσιας υγείας(μόνο όσον αφορά τις πτυχές που καθορίζονται στη ΣΛΕΕ)
- Έρευνα, τεχνολογική ανάπτυξη και διάστημα
- Αναπτυξιακή συνεργασία και ανθρωπιστική βοήθεια

ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΕ

(άρθρο 2 ΣΛΕΕ – κατηγορίες και τομείς αρμοδιοτήτων)

- **Υποστηρικτικές αρμοδιότητες (άρθρο 6 της ΣΛΕΕ).** Η ΕΕ μπορεί να παρεμβαίνει μόνο για να **υποστηρίζει, να συντονίζει ή να συμπληρώνει τη δράση** των κρατών μελών της. Οι νομικά δεσμευτικές πράξεις της ΕΕ δεν πρέπει να προϋποθέτουν την εναρμόνιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών. Οι υποστηρικτικές αρμοδιότητες ασκούνται στους ακόλουθους τομείς πολιτικής:
 - **Προστασία και βελτίωση της ανθρώπινης υγείας**
 - **Βιομηχανία**
 - **Πολιτισμός**
 - **Τουρισμός**
 - **Εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση, νεολαία και αθλητισμός**
 - **Πολιτική προστασία**
 - **Διοικητική συνεργασία**

ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΕ

(άρθρο 2 ΣΛΕΕ – κατηγορίες και τομείς αρμοδιοτήτων)

- Η άσκηση των αρμοδιοτήτων της ΕΕ βασίζεται σε **δύο θεμελιώδεις αρχές** που ορίζονται στο **άρθρο 5** της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- **Αρχή της Αναλογικότητας**
- Το αντικείμενο και το πεδίο της δράσης της ΕΕ δεν μπορεί να υπερβαίνει τα απαιτούμενα για την επίτευξη των στόχων των συνθηκών.
- **Αρχή της Επικουρικότητας**
- Στον τομέα των μη αποκλειστικών αρμοδιοτήτων, η ΕΕ μπορεί να παρεμβαίνει μόνο εφόσον —και στον βαθμό που— ο στόχος μιας προτεινόμενης δράσης δεν μπορεί να επιτευχθεί επαρκώς από τα κράτη μέλη, αλλά μπορεί να επιτευχθεί σε μεγαλύτερο βαθμό σε επίπεδο ΕΕ.

ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ Ε.Ε.

- **ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**
- **ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΥΠΟΥΡΓΩΝ ΤΗΣ Ε.Ε.**
 - **Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ**
 - **ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ**
- **ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (ΔΕΚ) Η΄ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΕ**

ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΕ

- **Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ή Ευρωπαϊκή Σύνοδος Κορυφής**
 - ❖ αποτελείται από τους αρχηγούς κρατών ή κυβερνήσεων των κρατών μελών,
 - ❖ παρέχει την αναγκαία ώθηση για την ανάπτυξη της ΕΕ και καθορίζει τους γενικούς πολιτικούς προσανατολισμούς της (άρθρο 15 ΣΕΕ).
- **Το Συμβούλιο Υπουργών της ΕΕ**
 - ❖ Απαρτίζεται από έναν αντιπρόσωπο κάθε κράτους μέλους σε υπουργικό επίπεδο (άρθρο 16 παρ. 2 ΣΕΕ)
 - ❖ Αναλόγως του τομέα, το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει με απλή ή ειδική πλειοψηφία των μελών του ή και με ομοφωνία

➤ Σημείωση :

- 1) Το **Ευρωπαϊκό Συμβούλιο** ή το **Συμβούλιο της Ε.Ε.** δεν πρέπει να συγχέεται με το Συμβούλιο της Ευρώπης.
- Το **Συμβούλιο της Ευρώπης** είναι όργανο που δεν σχετίζεται ούτε και προέρχεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Είναι ο αρχαιότερος διακυβερνητικός πολιτικός οργανισμός, που **ιδρύθηκε το 1949** και ένα από τα πρώτα επιτεύγματά του ήταν η εκπόνηση της **Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ)**.

- Το Συμβούλιο της Ευρώπης αριθμεί σήμερα **46 κράτη μέλη** μετά την αποχώρηση της Ρωσίας το 2022, μεταξύ των οποίων οι **27 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης**
- Εδρεύει στο *Palais de l'Europe* στο **Στρασβούργο της Γαλλίας**.
- Μεταξύ των σκοπών που επιδιώκει είναι η **προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η προώθηση της πολιτιστικής ποικιλομορφίας της Ευρώπης και η καταπολέμηση κοινωνικών προβλημάτων** (λ.χ. οι ρατσιστικές προκαταλήψεις και η μισαλλοδοξία).

ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΕ

➤ Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (άρθρο 17 ΣΕΕ)

- ❖ Είναι η κινητήρια δύναμη για τη λήψη αποφάσεων της Ε.Ε. που προασπίζει το συλλογικό ευρωπαϊκό συμφέρον
- ❖ Αποτελείται από έναν Επίτροπο ανά κράτος μέλος, ο οποίος διορίζεται από το κάθε κράτος μέλος
- ❖ Είναι το όργανο που είναι επιφορτισμένο με την νομοθετική πρωτοβουλία (προτείνει νομοθετικές πράξεις)
- ❖ Αποτελεί το κύριο εκτελεστικό όργανο της ΕΕ
- ❖ Επιβλέπει την εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ και την τήρηση των Συνθηκών από τα κράτη μέλη και αποτελεί τον θεματοφύλακα των Συνθηκών, διασφαλίζοντας ότι τα κράτη μέλη εφαρμόζουν ορθά τη νομοθεσία της ΕΕ

- **Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (άρθρα 223-234 και 314 ΣΛΕΕ)**
 - ❖ **Αντιπροσωπεύει** τους ευρωπαίους πολίτες και αποτελείται από εκλεγμένους σε κάθε κράτος μέλος ευρωβουλευτές με άμεση, μυστική και καθολική ψηφοφορία
 - ❖ **Αποτελεί** το δημοκρατικό θεμέλιο της ΕΕ
 - ❖ **Έχει** ως θεσμικό ρόλο τη διαμόρφωση των ενωσιακών πολιτικών
 - ❖ **Συμμετέχει** στη νομοθετική διαδικασία (ψηφίζει και εγκρίνει μαζί με το Συμβούλιο των Υπουργών τις νομοθετικές πράξεις)
 - ❖ **Αναλαμβάνει** πρωτοβουλία για την αναθεώρηση των Συνθηκών
 - ❖ **Έχει συναρμοδιότητα** με το Συμβούλιο στον προϋπολογισμό της ΕΕ
 - ❖ **Εξετάζει** την ετήσια γενική έκθεση που υποβάλλει η Επιτροπή

- ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ (ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΔΡΩΝ ΚΑΘΕ ΧΩΡΑΣ) ΑΠΟ ΤΟ 1979 ΕΩΣ ΚΑΙ ΤΟ 2023.
- **Σύνολο ευρωβουλευτών:**

1979-1984 : 410

1984-1989 : 434

1989-1994 : 518

1994-1999 : 567

1999-2004 : 626

2004-2009 : 732

2009-2014 : 736

2014-2019 : 751

2019-2024 : 705

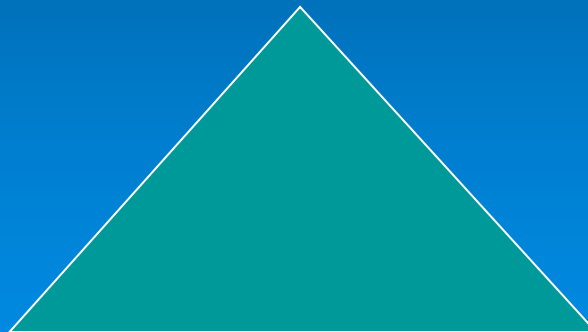
2024-2029 : 720

[Πηγή : www.europa.eu]

➤ Οι νομοθετικές αποφάσεις λαμβάνονται από το ΘΕΣΜΙΚΟ ΤΡΙΓΩΝΟ

- Συμβούλιο (κράτη μέλη) – ψηφίζει & εγκρίνει
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (πολίτες) – ψηφίζει & εγκρίνει
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (συλλογικό ευρωπαϊκό συμφέρον)
- προτείνει

ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΕ

- Το Δικαστήριο της ΕΕ (άρθρα 19 ΣΕΕ, 251-281 ΣΛΕΕ)
- Απαρτίζεται από 2 δικαιοδοτικά σώματα :
 - ▣ το Δικαστήριο & το Γενικό Δικαστήριο
- **Διασφαλίζει** την ορθή ερμηνεία και εφαρμογή του πρωτογενούς και δευτερογενούς δικαίου της ΕΕ
- **Ελέγχει** τη νομιμότητα των πράξεων των θεσμικών οργάνων της ΕΕ
- Απαρτίζεται από έναν δικαστή από κάθε κράτος μέλος
- Επικουρείται από 11 Γενικούς Εισαγγελείς
- Διάρκεια θητείας: 6 έτη
- Πρέπει να είναι νομικοί αναγνωρισμένου κύρους κι όχι απαραίτητα δικαστές και η ανεξαρτησία τους πρέπει να είναι υπεράνω κάθε αμφιβολίας

➤ **Σημείωση :**

- Το ΔΕΕ δεν πρέπει να συγχέεται με το **Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου** καθώς και το **Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης**.
- Στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης δημιουργήθηκε και λειτουργεί το **Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔτΑ)**, στο οποίο δύνανται να προσφεύγουν φυσικά ή και νομικά πρόσωπα των μελών του και να ασκούν τα δικαιώματα που τους αναγνωρίζει η ΕΣΔΑ.
- Ιδρύθηκε για να εξασφαλίσει την τήρηση της Συνθήκης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΕΣΔΑ).

- Στο **Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης**, που λειτουργεί στο πλαίσιο του ΟΗΕ προσφεύγουν **μόνον κράτη**. Άτομα και διεθνείς οργανισμοί δεν μπορούν να προσφύγουν.
- Απαραίτητη προϋπόθεση για να τεθεί η διαφορά μεταξύ δυο κρατών ενώπιον του Δικαστηρίου είναι η συμφωνία και των δυο κρατών.

ΑΛΛΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ Ε.Ε.

1.ΟΡΓΑΝΑ ΕΛΕΓΧΟΥ

- *ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ*
- *Ο ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΗΣ*

ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΕ

- **Ο Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής (άρθρα 20,24 & 228 ΣΛΕΕ)**
 - ❖ Εισήχθη ως θεσμός με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, 1992
 - ❖ **Διενεργεί έρευνες** για τη διαλεύκανση περιπτώσεων κακοδιοίκησης από πλευράς των θεσμικών και λοιπών οργάνων και οργανισμών της ΕΕ, με δική του πρωτοβουλία ή μετά από αναφορά πολιτών της ΕΕ (φυσικών ή νομικών προσώπων) των κρατών μελών
 - ❖ **Εκλέγεται** από το ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
 - ❖ Είναι το όργανο που είναι επιφορτισμένο με την νομοθετική πρωτοβουλία (**προτείνει νομοθετικές πράξεις**)
 - ❖ Αποτελεί το **κύριο εκτελεστικό όργανο της ΕΕ**
 - ❖ **Επιβλέπει την εφαρμογή** του δικαίου της ΕΕ και την τήρηση των Συνθηκών από τα κράτη μέλη

ΑΛΛΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ Ε.Ε.

2. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

- *Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ*
Η ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΚΑΧ
 - *Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ*

ΑΛΛΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ Ε.Ε.

3. ΟΡΓΑΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

- *Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ*
- *Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ*

ΝΕΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ Ε.Ε.

Υπάτος εκπρόσωπος για την εξωτερική πολιτική
και πολιτική ασφάλειας/αντιπρόεδρος της Επιτροπής

• Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου

ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΝΝΟΜΗΣ ΤΑΞΗΣ ΤΗΣ ΕΕ

- Τα όργανα της ΕΕ διαθέτουν αυτοτέλεια έναντι των εθνικών οργάνων.
- Οι πολίτες των κρατών μελών αναγνωρίζονται αυτοτελώς ως φορείς δικαιωμάτων και υποχρεώσεων έναντι της ΕΕ παράλληλα με τα κράτη μέλη.
- Οι κανόνες του δικαίου της ΕΕ (πρωτογενούς και δευτερογενούς) υπερισχύουν έναντι των εθνικών.
- Το δίκαιο της ΕΕ παρέχει δικαιώματα και επιβάλλει υποχρεώσεις άμεσα όχι μόνον στα κοινοτικά όργανα και τα κράτη μέλη αλλά και στους πολίτες της Κοινότητας.
- Η δεσμευτικότητα, όπου προβλέπεται, του δικαίου της ΕΕ και η δυνατότητα επιβολής κυρώσεων σε περίπτωση μη εφαρμογής του.

Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ

- Ο Ευρωπαίος πολίτης έχει το δικαίωμα της καταγγελίας στην Επιτροπή της ΕΕ, η οποία είναι επιφορτισμένη με την εποπτεία της συμμόρφωσης των κρατών μελών στις υποχρεώσεις τους που απορρέουν από τη Συνθήκη.
- Η καταγγελία έχει ευρωπαϊκό (ενωσιακό) χαρακτήρα και μπορεί να αφορά παραβάσεις άλλου κράτους μέλους από εκείνο που διαμένει ή κατοικεί ο καταγγέλλων.
- Η Επιτροπή δύναται να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 226 (πρώην 169) ΣΛΕΕ μόνον εάν θεωρήσει ότι η καταγγελία είναι βάσιμη. Ανάλογα δε με την εξέλιξη της διαδικασίας του άρθρου 226 ΣΛΕΕ οδηγεί ή όχι το κράτος ενώπιον του Δικαστηρίου της ΕΕ (ΔΕΕ).

Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ

- **Μειονέκτημα :** εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής εάν θα την κάνει δεκτή και εάν θα κινήσει τη σχετική διαδικασία για δικαστικοποίηση του θέματος.
- Αρκετές σοβαρές υποθέσεις έχουν οδηγηθεί στο ΔΕΕ από καταγγελίες πολιτών, όπως για παράδειγμα η γνωστή υπόθεση του Κουρουπητού Χανίων.

- Επίσης ο Ευρωπαίος πολίτης έχει το δικαίωμα αναφοράς στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καθώς και δικαίωμα αναφοράς στο Διαμεσολαβητή.
- Είναι αρμόδιος για τη διενέργεια ερευνών σχετικά με τις καταγγελίες των ευρωπαίων πολιτών, που αφορούν περιπτώσεις κακής διοίκησης.
- Η διαδικασία ενώπιον του Διαμεσολαβητή θα μπορούσε αυτός ν' αξιοποιηθεί για τον έλεγχο της άρνησης της Επιτροπής να κινήσει, μετά από καταγγελία ευρωπαίου πολίτη τη διαδικασία του άρθρου 258 ΣΛΕΕ.

ΕΝΩΣΙΑΚΕΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ

- **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ**
- **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ, ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ**
- **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΠΛΗΡΩΜΩΝ**

ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΝΝΟΜΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε

**1. ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΚΑΤΑ ΚΡΑΤΟΥΣ ΜΕΛΟΥΣ –
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΛΟΓΩ ΠΑΡΑΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ
(ΑΡΘΡΟ 258 ΣΛΕΕ)**

2. ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΑΚΥΡΩΣΗΣ (ΑΡΘΡΟ 263 ΣΛΕΕ)

3. ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΛΕΙΨΗΣ (ΑΡΘΡΟ 265 ΣΛΕΕ)

4. ΑΓΩΓΗ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗΣ (ΑΡΘΡΟ 268 και 340 παρ. 2 ΣΛΕΕ)

5. ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ (ΑΡΘΡΟ 267 ΣΛΕΕ)

6. ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ (ΑΡΘΡΟ 270 ΣΛΕΕ)

❖ Προσφυγή κατά κράτους μέλους – διαδικασία λόγω παράβασης των Συνθηκών (άρθρο 258 ΣυνθΛΕΕ, πρώην 226 ΣυνθΕΚ)

- Στην περίπτωση αυτή μπορεί ν' ασκηθεί προσφυγή από την Επιτροπή ή από κράτος μέλος, όχι όμως από ιδιώτη, προκειμένου να διαπιστωθεί εάν ένα κράτος μέλος έχει παραβεί την υποχρέωσή του, που απορρέει από το δίκαιο της Ένωσης.
- Πριν η υπόθεση οδηγηθεί στο ακροατήριο τηρείται μια προδικασία, κατά την οποία παρέχεται η δυνατότητα στο κράτος μέλος να διατυπώσει τις παρατηρήσεις και αντιρρήσεις του

❖ Προσφυγή κατά κράτους μέλους – διαδικασία λόγω παράβασης των Συνθηκών (άρθρο 258 ΣυνθΛΕΕ, πρώην 226 ΣυνθΕΚ)

- Εάν διαπιστωθεί η παράβαση και εκδοθεί σχετική απόφαση τότε το κράτος που καταδικάστηκε πρέπει να φροντίσει άμεσα να συμμορφωθεί με τη δικαστική απόφαση.
- Σε αντίθετη περίπτωση η Επιτροπή δικαιούται να κινήσει εκ νέου την ίδια διαδικασία προκειμένου να καταδικαστεί με νέα δικαστική απόφαση στην καταβολή ενός κατ' αποκοπή ποσού ή χρηματικής ποινής.

- Προδικαστική παραπομπή (άρθρο 267 ΣυνθΛΕΕ, πρώην 234 ΣυνθΕΚ)
- Σύμφωνα με τη διαδικασία αυτή τα κράτη μέλη και ειδικότερα τα εθνικά δικαστήρια μπορούν ν' απευθύνουν **προδικαστικά ερωτήματα στο ΔΕΕ** προκειμένου αυτό να προβεί σε **ερμηνεία των Συνθηκών** καθώς και να αποφανθεί επί του κύρους και της ερμηνείας **πράξεων** των θεσμικών ή λοιπών οργάνων ή οργανισμών της ΕΕ.
- Η παραπομπή συνιστά δικαίωμα και όχι υποχρέωση του εθνικού δικαστηρίου. Όμως όταν το εθνικό δικαστήριο δικάζει σε τελευταίο βαθμό τότε υποχρεούται το εθνικό δικαστήριο να παραπέμψει προδικαστικά ερωτήματα στο ΔΕΕ, προκειμένου η απόφασή του να βοηθήσει και να «φωτίσει» την κρίση του εθνικού δικαστή, ώστε εν τέλει να εκδώσει την απόφασή του.

